

Računski izkaz deželnega šol. sveta iz leta 1905 dokazuje, da učiteljice iz pokojninskega zaklada ne dobivajo toliko, da bi bilo razmerje med dohodki učiteljev in učiteljic procentualno enako. Leta 1905. so vplačali učitelji 358.749-67 K, učiteljice 57.547-74 K. V procentih so dali učitelji 86-1/2%, učiteljice 13-9/10%. Isto leto so prejeli učitelji iz pokojninskega zaklada 986.819 kron, vdove 637.536 K, sirote 93.509 K, skupaj 1.717.864 kron. Učiteljice pa so dobile 76.391 K. V procentih so prejeli učitelji, vdove in sirote 95-7/10%, učiteljice pa 4-3/10%. Iz omenjenega je razvidno, da bi bila zahteva učiteljic, naj se krijejo v dobi materinstva stroški za substitucijo, oziroma pomožno učiteljstvo iz pokojn. zaklada, finančno popolnoma upravičena.

Sicer pa je zakon, ki je dovoljeval učiteljicam poročiti se, na Moravskem veljal celih 33 let, in izkušnje, ki so jih pridobili tedaj šolski uradi, govore skoraj povsod v prilog omenjeni naredbi. V celoti je le prav malo učiteljic vztrajalo v aktivni službi po poroki.

V letu 1903. se je poročilo od 1186 samo le 109, tedaj 9-1/10% učiteljic.

Oni pa, ki iz prudenje ne dovoljujejo poročeni učiteljici pristopa v šolo, kaj čudno razsvetljujejo svoje moralno stališče. Nisem za to, da se pred časom otroke posveča v tajnosti in podrobnosti poglavnega življenja, pač pa sem naziranja, da že desetletno dekletce, ki ni bilo vzgojeno v dvoumnostih in slabim zgledom, instinktivno mnogo izsluti in čisto in razumno razsodi, kadar zagleda nosečo ženo.

In vsekakor je sramota za kulturno družbo, če spremlja njena dozorevajoča mladina, zlasti moški naraščaj, ženo — mater z mnogopomembnimi posmehi in ne ravno nežnimi opazkami. In ne postane boljše, dokler se bo smatralo klanje ljudi v vojnah in zatiranje slabšega za junaštvo, dokler bo žena, ohraniteljica življenja, moralno in gospodarsko potiskana v ozadje. In če se li danes zgražamo nad tem, da se podanik v srednjem veku ni smel samovoljno preseliti na zemljišče drugega gospodarja, da o lastnih osebnih zadevah ni smel svobodno odločevati, tako bo tudi doba ki se že vidno približuje, obsodila današnje zakone in nazore, ki varujejo samo le pravo močnejšega.

Kakor sta solnce in zrak last vseh ljudi, tako naj ima pravo na delo, na polno življenje, na srečo vsak posameznik brez razlike spola!

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani.

V Brnu je zborovalo dne 8. t. m. češko napredno dijaštvo. Dijaki so sprejeli resolucijo za drugo češko univerzo v Brnu, za rusinsko v Levovu in za slovensko v Ljubljani. Obenem zahteva resolucija dovoljenje za habilitacijo slovenskih docentov na praškem vseučilišču in pa popolno reciprociteto glede zagrebške univerze.

Značilno pismo.

Uskokom v album.

Naš urednik je dobil od prijatelja pismo, kjer stoji tudi te značilne besede: „Kako se Ti godi? Meni slabo; od oktobra sem bil bolan, štiri tedne v postelji, v aprilu sem zopet začel poučevati. Obravnave v deželnem zboru sem čital z veseljem, a niso prinesle ničesar. Oh, ti grdi klerikalci, res nas bodo izstradali. Sila in glad sta nekoliko razredčila naše vrste, upam, da smo sedaj čisti! Mi pa stojimo in pademo s svojim prepričanjem, pa naj se zgodi, kar hoče! Stradati in trpeti me ne bodo utili, saj sem temu vajen od mladih nog, v boju pa že stokrat preizkušen in dobro utrjen, pa se nič ne bojim!“ — Te moške besede naj citajo uskoki in — sram jih bodi!

Slovenci!

Preteklo je 25 let, kar so slovenski narodnjaki ustanovili „Družbo sv. Cirila in Metoda“, ki naj ustanavlja in podpira narodne šole. Družba je doslej rešila že na tisoče slovenskih otrok potujenja.

Zdaj pa je krvni sovražnik začel uporabljati nova orožja: kupuje našo zemljo, naseljuje med nas nemške kmete, obrtnike, trgovce in uradnike. Vsa boljša mesta zaseda

tujec, ki izrablja potem svojo moč, da izneveri svoje podložne narodu.

Novemu nevarnemu orožju moramo zoperstaviti nov ščit in meč. Treba nam gospodarske-obrambne organizacije, ki bo čuvala slovensko grudo, v obmejnih krajih podpirala obrt in trgovino in ji skrbela za zaveden naraščaj.

Taka organizacija bodi „Branibor“, ki mu je c. kr. ministrstvo notranjih zadev pravkar odobrilo pravila.

Slovenci! Podpisani pripravljamo odbor Vas vabi, da pristopite društvu. Zaveda se, da so Slovenci preobloženi z narodnim davkom za društva, ki zaradi nove organizacije ne smejo vinarja izgubiti. „Branibor“ pa je taka potreba, da se žrtvam zanj ne moremo in ne smemo dalje izogibati.

Zavedamo se tudi, da „Branibor“ ne bo vršil čudežev. A tudi s skromnim posredovanjem bo odvrnil marsikatero nevarnost, ki grozi slovenskemu gospodarstvu.

Zato Vas vabimo k pristopu vse, ki vidite nevarnost, a vendar še gledate zaupno v bodočnost Slovenstva. Naš narod ni rojen poginu. Verujemo, da je življenja in napredka zmožen. Odbili bomo napade, če bomo žrtvovali in delali.

Naprej k temu delu in žrtvam!

Ljubljana, 1. vel. travna 1910.

Pripravljali odbor „Braniborja“:

Aleksander Hudovernik, Andrej Senekovič, dr. Gregor Žerjav s. r.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Jubilejska samopomoč.“ Letni računi se bližajo, veliko članov je pa zaostalo s plačilom. V zadnji pošiljavi sem vsacemu označil tudi dolg poleg prispevka za slučaj Abram. Prosim, da vsi poravnajo svoja plačila, da z morem račune skleniti. Predsednik.

Kranjsko.

Kamniško učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor dne 19. maja ob 2. uri popoldne v šolskem poslopju v Jaršah po navadnem dnevnem redu. Pred zborovanjem predava c. kr. okr. šolski nadzornik g. Fr. Gabrček o rabi in pisavi novih tiskovin. K obilni udeležbi vabi odbor.

Slovensko učiteljsko društvo za kočevski okraj ima v četrtek, dne 2. junija 1910, ob 10. uri popoldne v Ribnici svoj občni zbor.

Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Predavanje tovariša Viktorja Grčarja: Kulturna naloga naše šole z ozirom na socialni razvoj današnje dobe. 3. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo. 4. Volitev odbora.

Poverjenik Slov. Šol. Mat., tov. Fr. Stefančič, bo pobiral udnino za tekoče leto v zneskih po 4 K.

Vabimo k obilni udeležbi vse cenjene tovariše in tovarišice. Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo dne 17. maja (binkoštni torek) ob pol 11. uri. Na dnevnem redu je nekaj važnih dopisov, ki zamore o njih sklepati te plenarni zbor.

V svrhu posvetovanja o nekaterih došlih predlogih se bo vršila ob 10. uri odborova seja.

Za polnoštevilno udeležitev prosi

odbor.

Učiteljsko društvo za brežiško-sevniški okraj je zborovalo dne 1. majnika v Dobovi. Udeležba je bila pitla, čeravno je bilo pričakovati, da se bodo 1. majnika vendar potrudili tovariši in tovarišice k zborovanju, saj bi bil to obenem lep izlet. Izmed dopisov je omenjati:

a) Okrožnico „Zveze“ z dne 22. marca glede poslovnega jezika pri uradnih konferencah. Tozadevni predlog bo stavil pri uradni konferenci tov. Mešiček.

b) Dopis „Soc. odseka“ z dne 12. aprila glede pogodbe, ki jo je sklenil s I. češko delniško zavarovalnico.

Tov. predsednik poroča glede roditeljskega pisma, da je „Učit. tiskarna“ tiskala že 5000 izvodov ter obenem razposlala na različna šol. vodstva po en iztis. Razposlalo se je 250 izvodov.

Upošlal je tudi ulogo na brežiški, sevniški in kozjanski okr. šol. svet ter na laško učit. društvo, da si omislijo rod. pismo.

Sklene se, da se brojavno čestita učit. društvu za celjski okraj ob priliki 40 letnice.

Prihodnje zborovanje se določi na 3. julija na Vidmu.

Dnevni red:

1. Zapisnik.
2. Društvene zadeve.
3. Poročilo predsedstva.
4. O hribovstvu. Predava tov. Črnej.
5. Nove pesmarice. „Supan.“
6. Nasveti.

O zborovanju „Zveze“ dne 3. aprila v Celju je poročal delegat tov. Jamšek.

Nato sta predavala tov. Pečnik o prvem, tov. Jamšek pa o drugem konferenčnem vprašanju.

Ob koncu predlaga tov. Okorn, naj bi okr. šol. svet ukazal krajnim šol. svetom, da se ti naročijo na Slov. Šol. Matico. Sprejeto.

Učit. društvo za slovenski okraj je zborovalo dne 28. pret. m. ob obilni udeležbi.

Po običajnem pozdravu ter bodrilnih besedah: „Organizacija nad vse!“ se s prispevkom 5 K ugodi prošnji knjižničnega odbora mariborskih učiteljskih skupin, takisto dopisu Zveze glede prispevanja za brezplačne iztise „Učit. Tov.“, namenjene učiteljskim vnanjih učiteljskih zbornicah K 10.—. Dopisu okr. šol. sveta Slov. gradec, zadevajoč varstvo otroka, se odzovejo šolska vodstva s tem, da zahtevajo od okr. društva za varstvo otroka tozadevne tiskovine in jih izpolnjene vrnejo.

Tov. Fr. Vrečko nam je podal verno sliko delegacijskega zborovanja naše Zveze v Celju, prečital sprejete resolucije, ki jih naše društvo z obema rokama podpiše ter povzel s prisojeno mu zgovornostjo predavanje g. ravnatelja H. Schreinerja iz Maribora o Jelici Kellerjevi tako mikavno, da smo ga poslušali res z napeto pozornostjo ter se tako vsaj deloma udeležili, izrednega užitka izvrniga predavanja. — Hvala mu!

Pogodba s „Prvo češko“ se vzame na vedenje, se priporoča v uvaževanje, a se k pristopu nikogar ne sili po devizi: kjer si na boljšem, tam pristopi.

Odbor je ostal prejšnji, le vakantno mesto tajnika se poveri tovarišu nadučitelju Aleksu Altu. Par uric smo še veselo kramljali, svoji med svojimi, potem se pa razšli s prijetno zavestjo, da smo spet prinesli obolus na svoj žrtvenik ter si dali besedo, da se vidimo spet dne 21. maja ob 4. uri popoldne v Šmartinu pri Slovengradcu. — Na snidenje!

Učiteljsko društvo za Ptujski okraj

zboruje na binkoštni torek, 17. t. m., točno ob 10. uri dop. v Ptujski okoliški šoli s sledečim vporedom:

1. Dopisi.
2. Razgovori o konferenčnih vprašanjih.
3. Poročilo o Zvezinem zborovanju v Celju.

4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi: A. Ogorelec, t. č. predsednik.

Savjsko učiteljsko društvo ima v nedeljo, dne 22. t. m., ob 1. uri popoldne na Gomilskem občni zbor. Dnevni red: 1. Naznanila. 2. Poročilo tajnika in blagajničarja. 3. Volitev novega odbora. 4. Predlogi in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi:

Rud. Vrabl,

t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za šentlenartski okraj je zborovalo dne 1. maja t. l. pri Sv. Trojici v Sl. G. Krasni pomladanski dan je omogočil najobilnejšo udeležbo.

Predsednik Josip Mavrič otvori zborovanje s presrečnim pozdravom vsem zborovalcem; posebno iskreno pa še pozdravlja velezaslužnega prof. g. Lavtarja s soprogo in hčerko ter mile goste iz sosednjih okrajev; vzpodbuja tovarišice in tovariše k vzajemnemu in živahnemu društvenemu delovanju — v katerem je naš spas.

Nato se prečita zapisnik o obnem zboru, dopis prof. Lavtarja, ki se je zadovoljno odzval odborovemu vabilu za predavanje, ter 17. in 18. okrožnica „Zveze“.

Z napeto pozornostjo so poslušali navzoči — izvečine bivši učenci predavatelja — zanimivo predavanje g. prof. Lavtarja, ki je v poldrugournem navdušenem govoru v jedrnatih potezah očrtal bistvo metode svojih najnovejših računice, sad dolgoletnega napornega in smotrnega dela.

V imenu društva predsednik najtopleje zahvali g. podavatelja z željo, da bi še dolgo vztrajal v svojem plodonosnem delovanju.

Predavanja tov. Pergerja o obči važnosti učit. organizacije se mora zaradi prekasne ure preložiti na prihodnje zborovanje v juniju pri Sv. Lenartu.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 28. aprila t. l. v Gorici v „Trgovskem domu“.

Predsednik tov. Ign. Križman pozdravlja navzoče učiteljsko, gospoda ravnatelja Bežka, gosp. šol. ravnatelja Juga in učiteljske ter otvori s tem zborovanje.

Tajnik tov. J. Rojic prečita zapisnik zadnjega zborovanja, in nato je predaval c. kr. okrajni šolski nadzornik, gospod Fran Finšger, o brezžičnem brzojavu, ki je velikanskega praktičnega pomena. Po predavanju se je predsednik tov. Ign. Križman prav toplo zahvalil gospodu nadzorniku za prezanjivo predavanje.

Nato se je prešlo k III. točki dnevnega reda: Učiteljska bolniška blagajna. Prečitalo se je pravila, ki jih je že upravni odbor odobril. Razmotrivalo se je točko za točko. Vnela se je bila precej živahna debata, v katero so posegli tovariši: Urbančič Al., Vendramin Fr., Medvešek P. in Urbančič J. — Od raznih nasvetov se je sprejel predlog tovarišice Krajnikove, namreč, da lahko tudi drugi člani pristopijo k zavarovanju, ki so v ožji zvezi z učiteljstvom (n. pr. matere, sestre etc). Sprejme

se tudi predlog tov. Merljaka: Vsak član ima pravico vlagati prošnjo do odbora Učiteljske bolniške blagajne za eventualne podpore.

K sklepu nasvetuje še tov. Medvešek, naj se obrne načelstvo Učiteljske bolniške blagajne do c. kr. okrajnih šolskih svetov, da bi tudi oni opozorili učiteljsko potom okrožnice na važnost tega društva, kar je bilo tudi soglasno sprejeto.

Po sprejetju pravil priporoča predsednik tov. Križman, naj bi se vse učiteljsko tesno oklenilo tega prekoristnega društva ter ga podpiralo vsestransko, ker le tako se posreči ta lepa ideja, in naša organizacija bo zopet za lep korak naprej.

Med predlogi se prečita okrožnica sežanskega učiteljskega društva, ki zadeva gosp. Jeretiča, trgovca v Gorici, in katerega okrožnico naj bi podpisalo tudi Goriško učiteljsko društvo. Temu je bil nasproten tov. Medvešek, ker je ta preostala in nasvetuje, naj se obrne še enkrat deputacija do omenjenega gospoda ter ga opozori na morebitne posledice.

Predsednik pa predlaga, naj se uvede rajše skejja, da prične goriško učiteljsko samo izdajati in naročati šolske potrebščine. Oba predloga sta bila z odobravanjem sprejeta.

S tem je bil dovršen dnevni red, in predsednik tov. Ign. Križman je zaključil zborovanje.

Poročilo in vabilo sežanskega učiteljskega društva. Kaj je neki, da se nihče nas ne zgleda? Nič čudnega! Imeli smo sicer dne 17. marca t. l. zborovanje v Repentabru, ki pa je ostalo brez odmeva. Tako je pač prav. Boljše je delo brez hvale, nego hvala brez dela. Vsaj ni bilo po zborovanju „konvencionalnih laži“; smo se jih — kot kaže — osvoobodili.

Evo post festum kratkega poročila o imenovanem zborovanju! Dež je opravičeval odsotnost nekaterih drugače zvestih naših tovarišev; nekaterih pa seveda ni na izpregled, tudi tedaj ne, ko bi solnce zasijalo od devetih strani! Oče, odpusti jim! Toda kateri pastir, ki izgubi izmed sto ovac eno, ne pusti devetdesetih in ne gre za izgubljeno ovco, dokler jo najde? Po tem zgledu ravnajmo tudi mi, dokler slednjega in slednje ne privabimo v društvo! Ne nehajmo, dokler ne zaposlimo vseh moči, ki nam jih nudi stvarstvo ter jih storimo koristne in delavne v okrilju svoje organizacije!

Kaj smo v Repentabru dobrega storili? Tovarišica Živčeva nam je podala prvi del svojega referata „Žena v razvoju kulture“. Ostali del poročila nam referentinja dolguje. Na predlog g. okr. šol. nadzornika M. Kanteta je društvo sklenilo, da položi tudi ono en kamen na zgradbo obrambnega sklada C. M. D. in plača v ta namen takoj 50 K, ostalo v treh letnih obrokih. Sklenilo je dalje, da se sestane k glavnemu zborovanju dne 19. maja v Sežani. Torej, tovariši!

Kdor odnese zdravo kožo mimo Halleyevega kometa in kogar ne bo repatica preobčutno oplazila s svojim grozečim repom, ta naj ne zamudi zglasiti se naslednjega dne (19. t. m.) ob 10. uri v šolskem poslopju v Sežani, da se zopet enkrat vidimo iz obličja v obličje ter skupno osnujemo nov načrt za bodočnost. In če bi koga zadel komet tudi na sredo srca, se naj osreči in naj pride med kolege in kolegince; tam mu gotovo odleže bol — če je tudi srčna! Družba človeka vedri; vedrilo pa je zdravilo. Torej! — Po prebitem strahu pred kometom nam zapolje po žilah nova življenska moč, nova energija!

Pri zborovanju nam podajo: predsednik, tajnica in blagajnik svoja poročila. Tovarišica Eppichova predava nekaj o pedagogiki in moralu. Nato je volitev delegatov k zborovanju „Zaveze“, volitev novega odbora in predlogi. K sklepu morda še kaj na vrh.

Na snidenje torej, stari in mladi, zdravi in bolni, ženske, moške — vsi na noge! Vseh bi še enkrat videli radi. Zdj ko prekasni izvajala nas maj devetnajstega v Sežani se snidemo — kaj!?

Odbor.

Srednješolski vestnik.

** Gospod Glowacky, ravnatelj c. kr. mariborske višje gimnazije, je jako soliden človek. V ponedeljek, dne 2. maja, se je vršil pogreb gimnazijca Klemenčiča. Slovenski dijaki so poprosili ravnatelja gimnazije, če bi jim dal dovoljenje, da bi smeli umrlemu tovarišu ob grobu zapeti slovensko žalostinko. Dobrodušni in nepristranski ravnatelj Glowacky pa je to nedolžno prošnjo kratkomalo — odbil. Ne vemo, kakšni motivi so vodili gospoda direktorja pri tem ukrepu. Saj vendar nemškimi dijakom nikdar ne prepove, da bi ob odprtem grobu nemškega dijaka ne smeli zapeti nemške nagrobnice. Ali se niti ob grobu ne odkrne ost nemškega birokratskega sistema? Kakšna mora biti vzgoja na takem zavodu!

** Slovenska zasebna nižja gimnazija v Gorici. V Gorici se je osnoval kurtorij, ki namerava že s prihodnjim šol. letom otvoriti zasebno nižjo gimnazijo. Preskrbel si je kurtorij za prostore, zagotovil učno osebje in imenoval za ravnatelja profesorja v p., šolskega svetnika Antona Santla.

** Na celovski gimnaziji stopi koncem tekočega šolskega leta ravnatelj dr. Robert Latzel v pokoj.